

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авдулова Т. П. Психологія підліткового віку : навч. посібник для студ. установ вищ. проф. освіти / Т. П. Авдулова. – М. : Академія, 2012. – С.6.
2. Баранова Ю. М. Спілкування підлітків в соціальних Інтернет-мережах як особливий вид комунікації / Ю. М. Баранова // Наукові проблеми гуманітарних досліджень. – 2012. – №4 – С. 105 – 110.
3. Гієнко Л. Н. Модель формування соціальної компетентності підлітків загальноосвітнього закладу / Л. Н. Гієнко // Світ науки, культури, освіти. – 2009. – №3. – С.241 – 243.
4. Плешаков В. А. Теорія кіберсоціалізації людини : монографія / В. А. Плешаков. – М. : МПГУ; HomoCyberus, 2011.

The article examines the influence of Internet networks on the development of the teenager's personality, the study of Internet networks as a determinant factor in the growth of anxiety of adolescents, the development of the teenager's personality under the influence of social networks of the Internet: positive and negative points.

Keywords: Internet space, personality, adolescence, cyber socialization in adolescence, Internet addiction as a manifestation of anxiety of adolescents.

УДК 378.011.3-052:316.614:336.74

Герзанич Г. А.
студентка I курсу ОС Магістр спеціальності 053 «Психологія»
Костю С. Й.
кандидат психологічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

СТАВЛЕННЯ ДО ГРОШЕЙ ЯК ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті розглядається проблема ставлення до грошей як чинник економічної соціалізації студентської молоді. Здійснено аналіз даних сучасних досліджень з проблеми визначення особливостей економічної соціалізації у зв'язку із специфікою ставлення студентів до грошей.

Ключові слова: значення грошей, самоактуалізація, економічна соціалізація, цінності, студенти гуманітарного факультету.

Процес формування молоддю незалежного від батьків фінансового, майнового та житлового статусу пов'язаний з включенням в доросле економічне життя та накопиченням досвіду реалізації матеріально - побутових намірів студентства [3]. Основним джерелом доходів для студентів, як і раніше є допомога з боку батьків і близьких, другий - стипендія. Але, все більш істотним джерелом стає заробітна плата, яку на сьогодні мають студенти [4]. Зростає кількість студентів, які дбають про своє фінансове забезпечення та демонструють готовність до професійної діяльності, що дає можливість заробити гроші.

Кітова Д. А. визначає готовність до фінансового самозабезпечення як «мобілізованість ресурсів особистості на добування і присвоєння доходів». Купрейченко А. Б. розглядає готовність до фінансового самозабезпечення як «складне, цілісне психічне утворення, що включає мотиваційно-потребнісний, когнітивний і діяльнісно-практичний компоненти» [1]. Мотиваційно-потребнісний аспект готовності включає в себе формування емоційно-ціннісного ставлення до будь-якої ситуації; когнітивний аспект - оволодіння систематизованими знаннями, усвідомлення соціальної і особистої значущості діяльності, прагнення і вміння вирішувати проблемні ситуації; діяльнісно-практичний аспект - вироблення умінь розпізнавати, обстежувати і вирішати проблемні ситуації [2].

Мета нашого дослідження полягає у дослідженні психологічних особливостей економічної соціалізації у зв'язку із специфікою ставлення студентів до грошей.

Цей період пов'язаний передусім з навчанням у вузі, з опануванням багатьох нових дисциплін, необхідних для професійного становлення особистості. Тому найважливішим чинником, який впливає на процес соціалізації у цьому віці, є навчальна діяльність.

Актуальним у наш час є підвищення вимогливості особистості до себе і до своєї професійної діяльності на основі розвитку та вдосконалення її самосвідомості. Особливості соціально-економічного розвитку країни потребують високого рівня фахової підготовки майбутніх фахівців соціономічних професій, вивчення психологічних особливостей їхньої професійної самосвідомості з метою підвищення якості підготовки фахівця та розвитку комунікативної компетентності як складової професійної компетентності. Майбутні фахівці соціономічних професій працюватимуть з особистостями і, водночас, самі є особистостями, котрі впливають на особистість клієнта.

Дослідження, спрямовані безпосередньо на вивчення

ставлення до грошей іноземних студентів, що навчаються в українських ВНЗ, нечисленні, хоча вченими і зазначається важливість їхнього проведення. Так, дослідження Гао Ло, Р.Л. Туренко, С.Г. Яновської спрямоване на порівняння психологічних особливостей ставлення до грошей українських і китайських студентів, які навчаються в Україні. У поданих даних представлені як спільні для студентів тенденції, так і своєрідні: наприклад, указується, що китайські студенти відчують надмірну тривогу через гроші, що викликано самим процесом перебудови звичних економічних настанов, пов'язаних зі зміною країни проживання. Проведений аналіз літературних джерел з проблеми психологічного осмислення простору значень грошей показав, що в експериментальній психології грошей поки що не так багато конкретних прикладних досліджень, хоча їх дослідниками визначені певні особливості ставлення молоді до грошей.

S. Fitzpatrick, P. Wernimount, вивчаючи ставлення до грошей методом семантичного диференціалу виявили ряд факторів-компонентів: гроші як мірило благополуччя; гроші як соціально оптимальний атрибут буття; гроші як об'єкт презирства; гроші – моральне зло; гроші як спосіб забезпечення комфорту; гроші – консервативна комерційна цінність. Y. Goldberg, R. Lewis головними символічними факторами, пов'язаними з грошима, визначали безпеку, силу, любов і свободу: для людини гроші можуть виступати джерелом свободи від інших і влади над ними; у разі порушення процесів у сторону утрирування можливості і необхідності продавати/купувати любов і дружбу, гроші оцінюються як символ любові; як наслідок подолання бар'єру між собою і світом, що загрожує, гроші постають символом сили тощо.

Поняття «ставлення до грошей» – багатовимірне. Ставлення до грошей, матеріальних цінностей охоплює когнітивні, мотиваційні і поведінкові аспекти функцій у досвіді споживання. Разом вони складають конструкт «світу грошей» особистості. Деякі насичують його достатком, гармонією, іншими потребами. У деяких таких світах гроші протікають вільно, в інших – щільно тримаються; в одних – є центральним конструктом, в інших – периферією. На наш погляд потребує розгляду питання щодо зв'язку ставлення до грошей і економічної соціалізації сучасного студентства.

Емпіричне дослідження проводилося в Мукачівському державному університеті. У загальну вибірку ввійшли 60 чоловік – юнаків і дівчат у віці переважно від 17 до 20 років гуманітарного факультету. Рівень матеріального доходу їх родин – середній.

Для вирішення поставленої мети у дослідженні були

використані наступні методи та методики: методика «Ієрархія потреб» модифікація Акіндінова, методика діагностики особистості на мотивацію до успіху Т. Елерса, опитувальник «Моральна оцінка грошей» Є.І. Горбачової і А.Б. Купрейченко, самоактуалізаційний тест.

В результаті дослідження методикою «Ієрархія потреб» нам вдалося визначити, що для більшості студентів на першому місці є потреба в грошах, далі-самореалізація, безпека, повага збоку і міжособистісні звязки відповідно. Це нам свідчить про те,що більшість студентів мають портебу в грошах, задовольнивши цю потребу, вони задовольняють інші потреби відповідно.

В результаті проведеної методики діагностики особистості на мотивацію до успіху Т. Елерсанам вдалося визначити, що студентам гуманітарного факультету притаманний середній і помірковано високий рівень мотивації до успіху. При такій мотивації людина не боїться ризикувати, вона не є скованою у своїх діях, бо можлива невдача не надто хвилює її. При високій мотивація до успіху особи здатні йти на середнього рівня ризик для досягнення бажаного, схильні орієнтуватися на власні сили, гнучко і наполегливо добиватися поставленої мети.

В опитувальнику «Моральна оцінка грошей» Є.І. Горбачової і А.Б. Купрейченко підставою для побудови емпіричної типології послужили 12 включених в опитувальник моральних понять протилежної валентності (правдивість і брехливість, принциповість і безпринципність і т. д.). В результаті аналізу були виділено, що більшість студентів сприймають гроші як «Гроші - добро і свобода». Ставлення до грошей представників даного типу коротко можна описати як безконфліктно-позитивне. До цього типу належить 75 % загальної вибірки. «Гроші» для цього типу означають «правдивість», «принциповість», «терпимість», «справедливість». У них найвищий серед усіх типів показник за шкалою «відповідальність». За даними опитування «Моральна оцінка грошей» представники цього типу демонструють найнижчі показники зв'язку понять «гроші» і «влада». Зв'язки поняття «гроші» з поняттями «досягнення», «розвиток» і «любов», навпаки, оцінюються ними більш високо в порівнянні з іншими типами. Досить значні також показники за шкалами «комфорт» і «здоров'я».

Також визначено, що студенти ідентифікують гроші як «Гроші - зло, свобода і залежність». До нього належить 20 % вибірки. Негативне ставлення до грошей («гроші» - це «брехливість» «безпринципність» і «нетерпимість») поєднується з конфліктним поданням про «грошах» як про «свободу» і «залежності» одночасно. Слід зазначити, що і в асоціаціях частіше, ніж у інших

типів, виявляється спрямованість на незалежність і прагнення до свободи. Однак дані дозволяють говорити про більш високої емоційної «зарядженості» і смисловий насиченістю ставлення до грошей. У них вище показники за шкалами «розваги», «цинізм», «влада» і «сила». Виражена смислова насиченість поняття «гроші», особливо за показниками «сила» і «влада», визначає конфлікт понять «свобода» і «залежність» щодо особистості до грошей. В ході подальшого аналізу буде підтверджено, що тісний взаємозв'язок у свідомості особистості понять «гроші» і «влада» є джерелом внутрішньоособистісних конфліктів.

Виявлено також, що студенти ідентифікують гроші як «цинізм». Показники тесту асоціацій підтверджують загальну оцінку грошей як морального зла. На частку цього типу припадає 10% від загальної кількості асоціацій. «Гроші» для цього типу означають залежність, безкарність, проблеми, нудьгу, смерть, труднощі, борг, жадібність, підлабузництво, задрість і т. д. Більше, ніж у інших типів, присутній асоціацій по категорії «моральність», в тому числі негативних. Гостро негативне ставлення до грошей може бути наслідком того, що в грошах бачать причину нещастя і проблем. Можливо, для представників типу 2 спостерігався внутрішній локус контролю.

Самоактуалізаційний тест нам показав, що шкала компетентності в часі притаманна більшості половини вибірки - 68 % студентам. Високий бал за цією шкалою свідчить, по-перше, про здатність суб'єкта жити справжнім, тобто переживати справжній момент свого життя у всій його повноті, а не просто як фатальний наслідок минулого або підготовку до майбутньої «справжнього життя»; по-друге, відчувати нерозривність минулого, сьогодення і майбутнього, тобто бачити своє життя цілісним. Саме таке світовідчуття, психологічне сприйняття часу суб'єктом свідчить про високий рівень самоактуалізації особистості.

Отже, в результаті дослідження визначено, що моральнісні цінності особистості пов'язані зі ставленням до грошей. Гроші як економіко-психологічне явище, як соціальне уявлення і вербалізований символ – суперечливі і багатолікі. Ставлення до них студентської молоді – явище складне і неоднозначне. В свідомості респондентів поняття «гроші» пов'язано з багатьма етичними категоріями, ставлення до грошей є моральнісно-суперечливим (гроші оцінюються як добро і зло). Для більшості студентів на першому місці є потреба в грошах, далі - самореалізація, безпека, повага з боку і міжособистісні зв'язки відповідно.

Студентам гуманітарного факультету притаманний середній і помірковано високий рівень мотивації до успіху. В результаті

аналізу було виявлено, що більшість студентів сприймають гроші як «Гроші - добро і свобода». Ставлення до грошей представників даного типу коротко можна описати як безконфліктно-позитивне.

Визначення особливостей моральнісної оцінки грошей студентами, суперечливостей в ставленні до грошей, дозволить прогнозувати такі характеристики економічної активності суб'єкта, як ступінь та спрямованість економічної активності, наявність та характер стратегій фінансової поведінки, ставлення до моральних норм в діловій поведінці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дейнека О.С. Экономическая психология / О.С. Дейнека. – Спб.: Издательство С.-Петербургского университета, 2000. – 160 с.
2. Лисовский В.Т. Личность студента / В.Т. Лисовский. – Л.: Издательство ЛГУ, 1974. – 184 с.
3. Низовских Н.А. Жизненные принципы и ценностные ориентации студенческих групп / Н.А. Низовских // Вопросы психологии. – 2008. - № 5. – С.73-82.
4. Фенько А.Б. Проблема денег в зарубежных исследованиях / А.Б. Фенько // Вопросы психологии. – 2000. – № 2. – С. 94 – 101.

The article deals with the problem of the attitude towards money as a factor in the economic socialization of student youth in the Mukachevo State University. The analysis of the data of modern researches on the problem of determining features of economic socialization in connection with the specificity of students' attitude towards money is carried out.

Key words: value of money, self-actualization, economic socialization, values, students of the humanitarian faculty.